



Táltosnéző

KIÁLLÍTÁS A MILLENTENÁRIUM TISZTELETÉRE



A mi életünkben 1996-ban érkezik el az évforduló, amelyet megérünk, ha ünnepeink akarjuk a honfoglalásunkat – feltéve, ha a magyarság kárpát-medencei jelenlétét minálisan 1100 évre becsüljük. Történelmünk – tudjuk – ennél jóval régebb, de a folyamatos itt-tartózkodás, a megszakatlan folyamat, mely közvetlen kapcsolatot képez őseink s közöttünk, az már legalább ezeréves, mint az államiságunk, jogrendszerünk.

Az alkotmányozást jobban számon tartjuk, mint a művészetek folytonosságát, holott ez is a nemzet szellemi összetevőinek egyik fontos jellemzője. Az ünnep kapcsán vegre előveszük, s együttesen mutatjuk be a regezetet araszoló eredményeit, a honfoglalás tárgyi maradványait, melyen népünk művészete is sugárik felénk az egész Kárpát-medencéből (vagyis onnan, ahonnan kölcsönkaphattuk „külföldről” is ideiglenesen, egy kiállításra). Döbbenetes a kepi hártudtuk – de így együtt az anyag bizonyítja is – hogy az akkori magyarság művészete s élete is (mert ruhák ékszerei, nyergek, íjak, fegyverek, sátrak, származók veretei, faragványai maradtak meg) komplex volt, kifejezőmódja erőteljes és határozott, s olyan szinten művészi, mely nem lehetett előzmény nélküli, s kizárt, hogy egyszerre megszakadt volna!

Az istváni korban ugyan általánossá tettük a kereszténységet (mert részben ismerték már eleink), de ezzel szellemi életünknek csak egy szeletét dogmatizáltuk, s kénytelen vagy alázattal beillesztettük a számtalan más összetevő közé. (Ezt onnan sejtethetik, hogy Árpád-házi királyunk ugyan szentek lettek, de azért „samanszékusan” beavatottak maradtak – erről árulkodnak legendáink.) Életerünknek a Kárpátok hegyei határt szabtak ugyan, de védtek is, és más életformát is lehetővé tettek: ez lett a centrumunk, ahonnan ki-külpünk, vagy letelepedtünk, de éismertettük pozícióinkat az itt szokásos tekinté-

A CÍMLAPON RÉSZLET AZ 1990-ES TOKAJI, CSALÁDI KIÁLLÍTÁSÓL.

A BORÍTÓ BELSŐ OLDALÁN TURI PÉTER, A KAPOSMERŐI IJASZVERSENYEN, AZ ALTALA FARAGOTT MŰVEK EGYÜTTESÉVEL.

TOKAJBAN KÉSZÍTI MAROLDI GIZELLA HÁRMINC M-ES TEXTILTÍPET, A MAGYAROK BEJÖVETELÉT, A KIÁLLÍTÁSRA.





lyekkel (pápa, császár). Végül is – a történelem különböző fokain – minden nép eljutott oda, hogy beszonult a mai határok közé, mert „betelt” a Föld. De nem mindegy, hogy mi hozott magával, mióta felelősi és mit önzé – e darabka helyett! Európa egyes nemzetiállamai igencsak fiatalok, s az újak mindig a megelők rováására terjeszkednek. De a nagyhatalmak, Amerika is, alig pár száz évre tekinthet vissza, s nem csoda, ha szedett-vedett hagyományokból ácsolt kultúrájában nem a szellemi, hanem az anyagi erők jársanak löszerepet, szemben vele pedig éppen kieszelt ideológiai züllesztették a népet, melyekről már kiderült, hogy hamisak, megis fenyegetnek, továbbra is. Volt, akit gyarmati sarca tett naggyá – ha ugyan nagyok nevezhetjük azt, aki tönkretette Indiát vagy éppen Tibetet, mint ahogy kiirtotta saját származás szírvonalát miután a csodás indiai kultúrát! Mi egy észreke vedük itt Európát, megis nekünk legyen büntudatunk, amikor „indánok” vagyunk Európában! A magyarságot is kiirtották volna szándékaik szerint, miután letettek őseink az ajkait, de mert „beilleszkedtünk” (császár, pápa), csak megbelegyertek lettünk, idegenek, mások. Valóban mások vagyunk mi az ideáit, a szellemiségünket érzőgettek vesztett körülmények között is – de éppen ezért meg kellett maradjunk, s ebben táltosaink segítettek. Nálunk már hagyomány a megmaradás virtusa is, s saját gyakorlatunk is van az újra-újraszületésben, így mint a táltosoknál, vagy a népművészetben, ahol a földalatti hős helyszere erősebben támad fel, eledt újjá. Miért csodálkoznak történelemünk olyan tényeken, hogy e hont is többször kellett már visszafoglalni? (Miközben a kettős folyamvölgyek mindvégig tápláltak létünk s kultúránk gyökereit.) Magunk előtt rejtjük a „regi törvényt” – hej régi rejtejt? Az ünnep kapcsán (is) eljött az ideje a szóhasználatnak.

MAKOLDI SÁNDOR EMESE ÁLMA
 (338x140 CM)
 MAKOLDI SÁNDOR VIRÁGBAN SZÜLETETT,
 1991 (115x113 CM)
 MAKOLDI SÁNDOR HEJ, REGŐ BETETEM,
 1993 (108x140 CM)
 MAKOLDI SÁNDOR MONDA,
 1985 (152x152 CM)



MAKOLDI SÁNDOR VIRÁGBAN SZÜLETETT,
 1991 (115x113 CM)
 MAKOLDI SÁNDOR HEJ, REGŐ BETETEM,
 1993 (108x140 CM)
 MAKOLDI SÁNDOR MONDA,
 1985 (152x152 CM)



A művészt mindenesetre az érdekli, hogy az objektív régészeti leletek említett tárgyai a mi nemzeti művésztünkről beszélnek. A művészt az kavarja fel, hogy ez a művészet már első látásra is rokon az avar, a hun, a szkíta leletekkel, a nagy értékű szibériai aranyleletekkel, a permi, pazyriki ővösvény, tafrazi és textilművészetet, éppúgy, mint a magig ható magyar népművészetet. Vannak akik már tudják is, hogy nemcsak formailag, de tartalmait is azonos módon, azonos jelképeszi logikával a mi anyanyelvünket beszélők sorra (Pap Gábor, elődjére építve, ma is számos bizonyítékkal szolgál azoknak, akik olvasók írásait vagy hallgatók előadásait, s gondolkodnak is efelől.) A régészek feltárták, a nepraizosok tudhatják, hogy mennyi honfoglalás előtti hagyományunk is megmaradt szókásainkba, hiedelmekbe, mesékbe zárva – a művész, művészet-történetes látja, hogy mily egységes vizuális hagyományunk ugyanarról.

A Táltosnéző című kiállítás 896 tiszteletére született, erre az alkalomra, az évfordulóra fogott össze több generáció – mint az országban most annyi helyen. De nemcsak a művészek, hanem a szervezők, a segítők, a befogadó közönséggel együtt tiszteljük az őseink, a látók, táltosok nepe előtt, így, hogy mi sem veszünk szem elől őket, említsük szavak, mikor nezzük s mi is közvetítjük vizuális üzenetük, s míg nezzük őket, magunk is tisztában látunk Európában tartózkodva élvesztettük, de mindig is kerestük, s most újra felmuthatjuk, hogy van magyar művészet s identitás. Igazi honfoglalásunkba megy, ha végre megtaláljuk saját hagyományainkhoz az utat. Köszönet annak a pár kiváló művésztörténésznek, nepraizosnak, régésznek, kultúrátörténésznek, akik feltárták előttünk ennek az útnak a dokumentumait, és anyanyelvi szintű értékét tudatosították bennünk. Így a mi konunkat, a mi gondolatainkat

HEJ, MAKOLDI SÁNDOR VILÁGTOJÁS
 (A PLEKETT KÉT OLDALA,
 BRONZ, 6 CM MAGAS)

is ki tudjuk fejteni ezen a nyelven, a világ képet a mindenség törvényei szerint tükrözve. Ha megértjük újra s betartjuk e törvényeket, akkor nemcsak sok ezer éves múltunk és eurázsiai rokonságunk fog újra-éledni bennünk, hanem a jövőhöz is olyan támpontot kapunk, hogy bizhatunk annak nagyságában.

Fizetünk címlapján egy előző kiállításból láthatunk tisztelet (Tóka, 1990), család, ahol már központi helyet foglalt el az egyéni képek, textilk között egy öltözet, melyet közösen készítettek, terveztek és használtak is öltök – s ami egy hadjáratnál népművészetit táltosban született, régi honfoglalási pásztorkor, kocások közreműködésével. A magyar szent koronát idéző pános samankorona s a dob rekonstrukciók, de ami jel reá került, a kopemre is, az már a hagyomány értelmezése! Belep a kiállítótérbe az ősek szelleme, a halladok, népművészet üzenete, az újrafogalmazott ősi szakralitás.

MAKOLDI SÁNDOR (1945–) Debrecenben tanít és fest több évtizede, de emellett nepraizsal is foglalkozik (időnként nepraizs táborokat vezet), és ír. Festészetét nyelvet alakítva eljuttat a népi kultúra megismeréséhez, ezen keresztül az egyetemes vizuális nyelvnek felismeréséhez. Tálán egy ilyen visszatekintő kiállítás megmutatja, hogy az a festészet, amit én művelek, arról szól, hogy hogyan találhat haza az ember, illetve hogy én hogyan találtam haza. Mert engem, és generációmot egy import akadémizmus bűvkörében tanítottak, az pedig elfeledi a saját, anyanyelvként jelentkező, természetes vizuális nyelvet. Elfele a természetes gyermeket és a szerves közösségekben élő kinnóví népi, nemzeti művészetünket is. Ha valóban magyar művészetet akarunk, akkor pedig nem lehet e két összetevő nélkül otthon lenni! – vallja. Tanítványai és gyermekei művészi

HEJ, MAKOLDI SÁNDOR NAPVÁRO
 (BRONZ, 28 CM)





GYÖNGY ENIKŐ TÁLUKÉREK
(REKESZZOMÁNC, 80x11,5 CM)

GYÖNGY ENIKŐ REKESZZOMÁNC ÉKSZEREL,
FÜLBEVÁDOK, EZÜSTFOGLALATBAN



NŐI ÉS FÉRFIÓV. VERETEKKEL
KÉSZÍTETTEK: NAGY JUDIT,
KEMÉNY JUDIT,
FÜLÖP GYÖRGY,
TÓTH ANITA,
VERTESSY MELINDA

VINCZE ZITA
REKESZZOMÁNC ÉKSZEREL
(VOROSRÉZ, ARANYOZVA)

SAFRÁNY NÓRA
REKESZZOMÁNC FÜLGÖB
(VOROSRÉZ, ARANYOZVA)



...mert azt mondta továbbik kik megakarva a
főleges vágabotokat, szinte azonnal ered-
ményeket produkáltak. Olyannyira, hogy e
kiállítás zömét már az ő munkáik alkotják.

MAKOLDI GIZELLA (1972-) a budapesti Képző-
művészeti Főiskola végzős hallgatója. Texti-
lécet gimnazista kora óta fest és állít ki – ere-
detileg a Képzőművészeti Gimnázium textil
szakán végzett, Budapesten. Művészi tevé-
kenysége mára azonban már elvált a szak-
matól. Textiljein monumentális meretekben
is megőrizte a gyermeki fogalmi alkotásmod-
tusát, ötvözte a magyar néphaladák,
mesék, a hálvtág és a regisenekek mon-
dandóival, világképeivel.

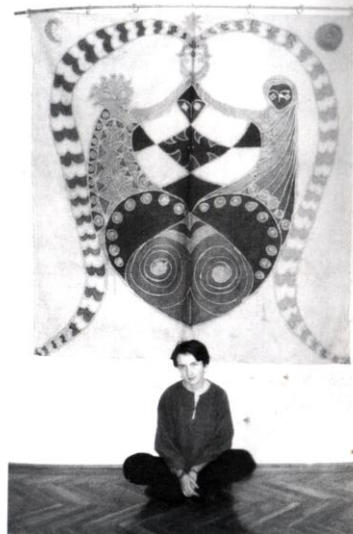
MAKOLDI SÁNDOR (az ifjabb, 1973-) szobrász
szakos a Képzőművészeti Főiskolán, és Nyir-
egyháza közle a szakmát a művészeti szak-
középiskolában. Tanítási megertéssel fogad-
ták önálló próbalkozásait a szobrászaton
belül is, az akadémista képzés mellett így
érvényesültek más szempontok is. Alko-
tóként olyan irányba tájékozódhatott, ahol
támpontokat kapott az előző generációk
művészetek, a különböző területeken mű-
ködő tudósoknak az életpaszálataiból,
eredményeiből, de rokonságot talált az egy-
szemű parasztember józan gondolatában,
munkájában is.

GYÖNGY ENIKŐ (1963-) olyan tanítvány, aki
magas művészi fokot ért el a szakterületen,
a tűzománokban, és emellett már saját tanít-
ványai is eredményeket mutathatnak fel a
debreceni kézműves szakiskolában. Esztük-
ben szerencsés az a körülmény, hogy vilá-
gunkban a kézműves hagyományok tovább
megtarthatták nemzeti jellegüket. Debrecen-
ben pedig különösen sok kisemestesség élt,
erős népművészeti hagyattal. Megszület-
hetett tehát egy olyan kézművésziskola, ahol

A DEBRECENI KÉZMŰVES SZAKISKOLA
ZOMANACI VÉS MŰHELYÉBEN – AHOOL
AZ ELŐZŐ OLDALON LÁTHATÓ ÉKSZEREK
KÉSZÜLTÉK, GYÖNGY ENIKŐ
IRÁNYÍTÁSÁVAL

végre természetes dolog, ha elsősorban a
helyi hagyományokra, a népművészet
szellemére támaszkodnak, vagy eljutnak az
„ösművészetekig”. Gyöngy Enikő a tanít-
ványainak – saját példájával – művészi távla-
tokat is nyit, mely ez esetben nem esik
messe egymással. Bár a mai világban nem
tövénszerűtlen találkozások sem, megis az ő
példájuk mutatja, az eredmények, hogy a
helyes úton milyen jól haladhatnak az újabb
és újabb generációk. A művészi fókú kéz-
művesség által életünk megelhet a tárgyak
közvetítette ünnepi, rituális, kozmikus tartal-
makkal, bekerül sok ember életébe az a gond-
dolkozásmód, tartalom, üzenet, amit saját
hagyományaink (jóesetű múzeumi raktárak-
ban elzárva) őrtétek meg nekünk.

TURI PÉTER (1968-) Bécsben végezte el az Aka-
démia mint szobrász, megis arra az elha-
tározásra jutott, hogy hazajön, és Kaposmér-
őn eszallakozik a székita-lun-magyar
lovasszázatot felújító kassai Lajoshoz és tan-
sálhoz. Ez az ősi műlra visszanyúló sport –
mint életforma, filozófia – átelhetővé teszi
számára az ősi művészetet is, így hitelesen
alkothatja meg újra mint szobrász, annak
mello kereteit. A lovaspálya végen az általa
faragott kapun jut el a nyitások útja az életfa-
szobrig a többire: világokba, ahová a
kozmosz Nyilas is tart, az erőközpontot a
fejtőn elemi, megelőzni, így egvéé válni
vele. Az életét, mert teteje az égit ér, az
éget tartja, s a világ tengelye, közepé, ami ott
van, ahol – hite szerint – a pásztor leszúrja a
botját. Tehát Kaposmérőn is lehet a világ
közepé. Ezek a szobrok ott, a természetben
elnek igazán – Turi Péter szobrászati tevé-
kenységét tehát fotókon tudjuk nyomon
követni leginkább. (A fotókat Piroóffy Zoltán
készítette.)



MAKOLDI GIZELLA,
KADAR KATA BALLADAJA CÍMŰ TEXTILJÉVEL



Ezek után talán érthető, hogy sem Türi Péter, sem a csoport más tagja nem vágyik arra, hogy művészetét mondjuk Bécsben kamatoztassa. Az sem véletlen, hogy Gézinte mestereink mindig felpanaszolják, hogy a nyugati avantgárdot bármikor kiváltképp tudjuk másolni a „felzárkózás” jegyében – de minnek? Egy japán művész is kitűnően festhet például impresszionista képeket, ha a japán esetvadász mesteri szintjét nem bírja felérni. De egy „avantgárd” majmolhatná-e egyáltalán ezt a keleti színtet? Aligha. Magyarországon is csak a mi nemzeti művészetünk lehet igazán ilyen. Bár ez a művészet nem olyan, hogy minden más nemzetétől különbözik, sem nem olyan, amilyen eddig meg nem volt! Éppen a hagyományokra kell épülni, de abban mégis különbözön minden másról, hogy erős magyarságtudat táplálja, s a népművészetünk. A népművészet honlja ugyanis meg előlén a hagyományainkat. A népszéket is segíthet, ha nem ezerevenként juttatja el leletet a nagyközönséghez. A történelmünk pedig egyetelmien a Kárpát-medencehez és Kelethez köt – de hogy hová, azt koronként leülhatalmák a teljes káosz érdekében. Ezért ki-ki ott terekszik, amilyen részadatok birtokait jut saját elméleti alapján. Még népművészetünk a legbiztosabb támpont gyökereink keresésében, ha már nem is értjük vagy elhettük meg teljes mélységében. Az alkotók intuitív úton is rálehetnek a lényegre, a közös emberre, az ember-kozmikus értékek egyetemeségére, ahogyan Bartók a zenében már megette. A magyar művészet éppen alapvető értékeinek felmutatása révén vállalt egyetemes, így válik a szerves emberi művelés és kultúra nélkülözhetetlen részévé is, s a nagy kultúrák nőkonává. S teszi életünket – pillanaton is – teljesebbé!

MAKOLDI SANDORÉ

MAKOLDI GIZELLA: AZ ÉLET FAJA
(TEXTIL, 220x160 CM)

MAKOLDI SANDOR: EMLÉKOSZLOP
SAJÓGALGÓCSON, 1983

